

Фонди ЄС:

МОЖЛИВОСТІ ДЛЯ України

analytical material

Institute
of Analytics
and Advocacy

МІЖНАРОДНИЙ
ФОНД
ВІДРОДЖЕННЯ

→ **Автор:**

Віталій Набок

аналітик політики і даних ІАА.

→ **Верстка та дизайн:**

Антон Гуня

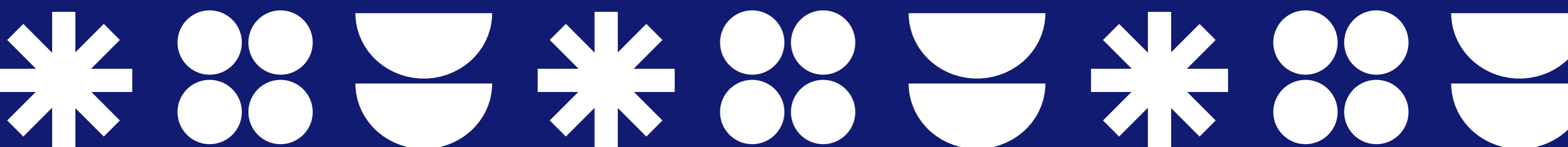
графічний дизайнер ІАА.

Матеріал підготовлено за підтримки Міжнародного фонду «Відродження» у межах проекту «Швидка аналітика для прозорості і підзвітної відбудови». Матеріал відображає позицію авторів і не обов'язково збігається з позицією Міжнародного фонду «Відродження».

Зміст

Вступ	5
1 Політика згуртованості ЄС	6
2 Інструмент допомоги на етапі підготовки до вступу — IPA	8
2.1. Сутність інструменту	8
2.2. IPA III	9
2.3. Створення програми дій в рамках IPA	10
2.4. Фінансування та участь у заходах у межах IPA III	12
3 Європейське територіальне співробітництво — Interreg	13
3.1. Про Interreg	13
3.2. Програми транскордонного співробітництва з Україною	15
3.3. Програми транснаціонального співробітництва з Україною	17
Висновки	19

Терміни та аббревіатури

CEF Connecting Europe Facility / Програма Об'єднання Європи

ESIF EU structural and investment funds / Структурні та інвестиційні фонди ЄС

Interreg Європейське територіальне співробітництво

IPA Instrument for Pre-accession Assistance / Інструмент допомоги на етапі підготовки до вступу

NDICI Neighbourhood, Development and International Cooperation Instrument / Інструмент сусідства, розвитку та міжнародного співробітництва

NUTS Nomenclature of territorial units for statistics / Номенклатура територіальних одиниць для статистики

ЄК Єврокомісія

ЄС Європейський Союз

ЄСФ+ Європейський соціальний фонд+

ЄФРР Європейський фонд регіонального розвитку

ФСР Фонд справедливого переходу

ЦСЕ Центральна та Східна Європа

23 червня 2022 року Європейська Рада надала Україні статус країни-кандидата до ЄС, а рішення про передвступні переговори очікується [цього року](#). Відтак у новому статусі наша країна може отримувати більші можливості, зокрема участь у механізмах фінансування ініціатив, які раніше були недоступними. Одним із таких має стати Інструмент допомоги на етапі підготовки до вступу (Instrument for Pre-accession Assistance/IPA). Крім цього, зберігається можливість фінансування різних проєктів в межах ініціативи Європейського територіального співробітництва (Interreg), а також ініціатив, які координує Єврокомісія.

Ці та інші фінансові інструменти є частиною політики згуртованості, яка базується на ідеї, що держави можуть досягти більш високого рівня економічного розвитку, безпеки та благополуччя своїх громадян, працюючи разом.

У 2021-2027 роках кошти ЄС, що мають бути виділені загалом на політику згуртованості, становлять €392 млрд. Також для країн-кандидатів на вступ передбачено €14,16 млрд (€14,72 млрд у поточних цінах для 2023 року), а загальна сума бюджетів проєктів Interreg, у яких бере участь Україна, становить понад €0,5 млрд.

У цьому аналітичному документі ми розглянемо:

- політики згуртованості ЄС та її значення для країни-кандидата;
- функціонування структурних та інвестиційних фондів ЄС;
- механізми отримання коштів з фондів, які можуть бути релевантними для України.

Матеріал має на меті ознайомити зацікавлених осіб із політикою згуртованості ЄС та можливостями, які виникають із набуттям Україною статусу країни-кандидата у контексті залучення фінансових ресурсів задля проведення структурних реформ та євроінтеграційного процесу.

Методологічні пояснення доступні за [посиланням](#).

1. ПОЛІТИКА ЗГУРТОВАНOSTI ЄС

Політика згуртованості є ключовим інструментом Європейського Союзу для забезпечення рівномірного і збалансованого розвитку всіх регіонів ЄС. Крім цього, активності у межах цієї політики охоплюють також співпрацю з країнами-кандидатами на вступ та державами-сусідами ЄС, які мають високий потенціал для набуття членства.

Метою цієї політики є забезпечення сталого зростання та зайнятості у всіх регіонах ЄС, зменшення різниці у рівні розвитку між ними та сприяння соціальному й економічному зближенню між регіонами. Для цього політика згуртованості передбачає функціонування структурних та інвестиційних фондів ЄС.

Своєю чергою фонди розподілені за цілями та напрямками фінансування:

1. Структурні фонди для інвестицій у створення робочих місць та для досягнення мети зростання:

- Європейський фонд регіонального розвитку ([ЄФРР](#));
- [Фонд згуртованості](#);
- Європейський соціальний фонд + ([ЄСФ+](#));
- Фонд справедливого переходу ([ФСП](#)).

2. [Interreg](#): Європейське територіальне співробітництво.

3. Інші інструменти ЄС та технічна допомога, керовані Єврокомісією (ЄК).

Загальна сума фінансування всіх напрямів на стратегічний період 2021-2027 років становить €392 млрд.

Із цієї загальної суми €11,3 млрд буде перераховано для фінансування інструменту [Connecting Europe Facility \(CEF\)](#), та ще €2,5 млрд буде використано в рамках деяких керованих Комісією інструментів і технічної допомоги ЄС.

Отже, планована сума фінансування ініціатив в рамках політики згуртованості в ЄС на вищевказаний період становить [€378 млрд](#) у цінах 2018 року.

Через структурні та інвестиційні фонди в ЄС відбувається розподіл приблизно третини власного бюджету, що підтверджує широку участь на рівні країн та регіонів у подоланні поточних проблем та викликів.

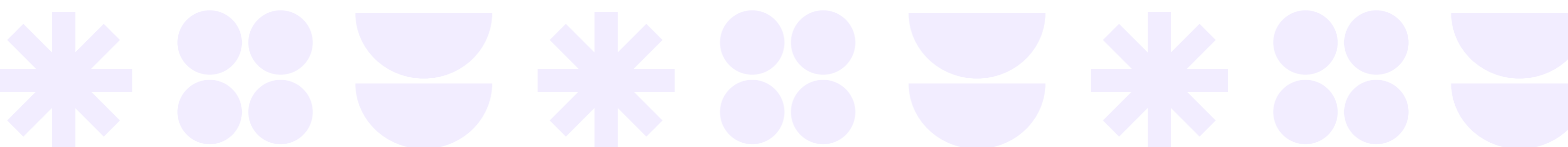
Варто зазначити, що пряме отримання фінансування з таких фондів, як ЄФРР, ЄСФ+, ФСП та Фонду згуртованості наразі є доступним лише для країн-членів ЄС, тому в цьому дослідженні такі фонди окремо не розглядаються як можливість до отримання фінансування Україною зараз та найближчим часом.

Хоча, наприклад, у [висновку Комітету Регіонів від 11 жовтня 2022 року “Роль міст і регіонів ЄС у відбудові України”](#) говориться про те, що задля відновлення України та залучення ресурсів має бути доцільним не лише перегляд багаторічної фінансової програми, частину якої становлять структурні та інвестиційні фонди ЄС, а і пошуки нового позабюджетного фінансування.

Наразі Україні, як державі-кандидату на вступ до ЄС, доступне пряме фінансування програм з фонду IPA (Інструмент допомоги на етапі підготовки до вступу) та Interreg (Європейське територіальне співробітництво). Фінансування з боку IPA є потенційно можливим, адже не затверджено жодної програми підтримки з Україною.

Також підходить до завершення фінансування з інструменту [NDICI-Global Europe](#) (Інструмент сусідства, розвитку та міжнародного співробітництва – Глобальна Європа) з індикативними асигнуваннями у €79,5 млрд, однак із широким списком бенефіціарів та цілями. Так, для цілей у країнах-партнерах Європейської політики сусідства (куди входить наша держава) плануються асигнування сумою €19,32 млрд впродовж семирічного періоду, з них індикативне фінансування для України впродовж 2021-2024 років складає [€0,64 млрд](#), на решту років фінансування мало б визначатися окремим рішенням ЄС. Однак фінансування недоступне для країн-кандидатів до ЄС, яким не так давно стала Україна.

Окрім цього, країні-кандидату відкриваються [можливості для участі у низці програм, агенцій та ініціатив ЄС](#). Перелік програм участі для кожної країни є [індивідуалізованим](#), зважаючи на її потреби у залученні фінансів у конкретній сфері задля євроінтеграції. У більшості з них Україна уже бере участь.

2. ІНСТРУМЕНТ ДОПОМОГИ НА ЕТАПІ ПІДГОТОВКИ ДО ВСТУПУ — ІРА

2.1. Сутність інструменту

Інструмент допомоги перед вступом (ІРА) є засобом підтримки реформ у «країнах розширення ЄС» через надання фінансової та технічної допомоги.

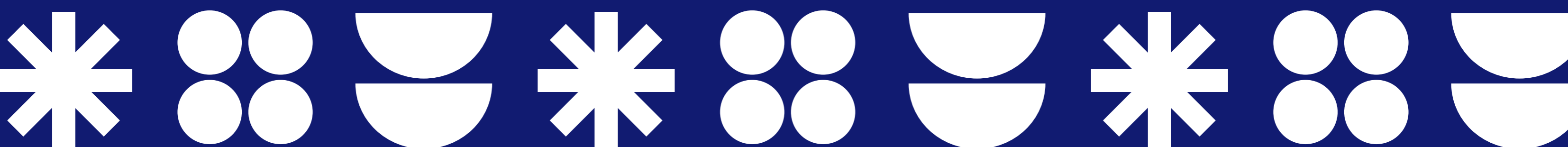
На основі цього механізму фінансування країни-кандидати “навчаються” для подальшого ефективного використання структурних фондів після того, як вони стануть членами ЄС.

Фінансування програм в межах ІРА також допомагає Союзу досягти власних цілей щодо сталого економічного відновлення, енергопостачання, транспорту, навколишнього середовища та зміни клімату тощо.

Попри декілька попередніх раундів входження деяких країн в 1970-1990-х роках до складу Союзу (Данія, Ірландія, Велика Британія, Греція, Португалія, Іспанія, Австрія, Фінляндія та Швеція), значне передвступне фінансування ЄС розпочалося з процесом розширення його меж до Центральної та Східної Європи (ЦСЄ) після закінчення холодної війни.

Перша велика програма [PHARE](#) (Допомога Польщі та Угорщині у реструктуризації їхніх економік), розпочата в 1989 році, незабаром поширилася на вісім інших країн-кандидатів, щоб підготувати їх до членства в ЄС. З 1990 по 2006 рік за допомогою цього інструменту було розподілено близько [€16 млрд](#). Існували також дві цільові програми фінансування навколишнього середовища та транспорту ([ISPA](#)), а також сільського господарства ([SAPARD](#)), через які було розподілено ще [€5 млрд](#).

На відміну від кейсу передвступної допомоги з ЦСЄ, інший інструмент фінансування почав застосовуватися до Західних Балкан та Туреччини.

2.2. IPA III

З 2007 року ЄК стала розподіляти кошти в рамках Інструменту допомоги перед вступом (IPA), який було створено у рамках багаторічної фінансової програми ЄС.

На період 2007-2013 рр. бюджет IPA склав €11,5 млрд; на 2014-2020 рр. асигнування IPA II становили €12,8 млрд; на 2021-2027 рр. для IPA III плановий показник фінансування сягає €14,2 млрд (у цінах 2018 року).

Таблиця 1. Індикативні асигнування IPA III на 2021-2027 роки у цінах для 2018 року.

Джерело: [Імплементативне рішення ЄК від 10.12.2021.](#)

Тематичні вікна	Усього, млн €	%
Вікно 1: Верховенство права, основні права та демократія	2 089	15,13
Вікно 2: Належне управління, узгодження з <i>acquis</i> ЄС, добросусідські відносини та стратегічна комунікація	2 291	16,59
Вікно 3: Зелений порядок денний і стійке підключення (транспортні та комунікаційні зв'язки)	5 860	42,25
Вікно 4: Конкурентоспроможність та інклюзивне зростання	3 080	22,31
Вікно 5: Територіальне та транскордонне співробітництво	485	3,51
Загальний операційний бюджет	13 804	100
Адміністративні асигнування	357	n/a
Всього	14 162¹	100

¹ прим. авт.: з урахуванням щорічного дефлятора у розмірі 2% індикативна сума асигнувань у розрізі поточних цін для 2023 року становить €14,748 млрд, що у доповненні із внесками інших країн у розмірі €31,3 млн складає майже €14,8 млрд.

Вищенаведені тематичні вікна відображають кластери розділів переговорів відповідно до переглянутої методології розширення для країн Західних Балкан та Туреччини, однак наразі не враховують розширення списку країн-кандидатів на вступ до ЄС, що відбулося 23 червня 2022 року.

Конкретні цілі та тематичні пріоритети IPA III були висвітлені у [Делегованому акті ЄК](#), і включають у себе 15 деталізованих напрямків.

Як було зазначено вище, нинішня [програма IPA III](#) була розрахована на підтримку проєктів у 5 країнах-кандидатах: Туреччині, Сербії, Албанії, Чорногорії та Північній Македонії. Крім цього, бенефіціарами є Косово, Боснія і Герцеговина, а також Ісландія як “потенційні країни-кандидати”. Хоча, наприклад, Туреччина має статус країни-кандидата починаючи з 1987 року та має досить [тяглу історію взаємовідносин із Союзом](#), а [Ісландія фактично заморозила дії назустріч членству в ЄС ще у 2013 році](#).

2.3. Створення програми дій в рамках IPA

[Стаття 7 Регламенту IPA III](#) визначає, що програмні рамки IPA III повинні належним чином враховувати відповідні національні стратегії та галузеву політику. Трьома ключовими критеріями при розробці програм IPA III є актуальність запитуваних заходів у межах IPA, готовність (зрілість) пропозицій, а також прогрес бенефіціарів у виконанні порядку денного щодо розширення ЄС.

Бенефіціар програми IPA III, визначений [Регламентом 2021/1529](#) (наразі ними є 8 вищезгаданих країн) має укласти з ЄК [Рамкову угоду](#), що визначала б конкретні заходи щодо управління, контролю, нагляду, моніторингу, оцінки, звітності та аудиту допомоги IPA III, зобов'язуючи бенефіціара IPA III перенести у свій правовий порядок відповідні нормативні вимоги Союзу. Рамкова фінансова угода про партнерство може бути доповнена [галузевими угодами](#), що встановлюють конкретні положення щодо управління та реалізації допомоги IPA III у конкретних сферах політики чи програмах.

Допомога надається бенефіціару IPA III лише після набрання чинності рамкової угоди про фінансове партнерство та, у відповідних випадках, галузевої угоди.

Двосторонні активності в рамках IPA

Бенефіціар IPA III має підготувати [Стратегічні відповіді \(Strategic Responses\)](#), у яких має викласти, як його загальна політика та галузеві стратегії відповідають рекомендаціям та вимогам конкретних політичних інструментів процесу розширення і як вони сприятимуть досягненню цілей у [Рамковій програмі IPA III \(5 тематичних вікон, див. таблицю 1\)](#). Ці документи також включатимуть перший перелік проєктів, у якому буде конкретно представлено, як планується використовувати можливості фінансування в рамках IPA і як будуть реалізовуватися тематичні пріоритети, що містяться в [Рамковій програмі IPA III](#).

Далі Європейська Комісія робить перший відбір заходів на основі [актуальності для передвступної політики](#). Лише ті заходи, які отримають схвалення на цьому етапі, бенефіціари зможуть включити надалі у повноцінні документи програми дій IPA III. Далі ЄК повторно проводить відбір серед активностей, які сформував бенефіціар за програмою IPA III, оцінюючи технічну сторону реалізації проєктів, залишаючи ті заходи, які вважаються технічно можливими до виконання.

Регіональні/багатосторонні активності в рамках IPA

Ці дії доповнюють двосторонні активності та встановлюються сторонами у разі, коли регіональний підхід забезпечує більшу ефективність, ніж двосторонні дії.

Програми транскордонного співробітництва

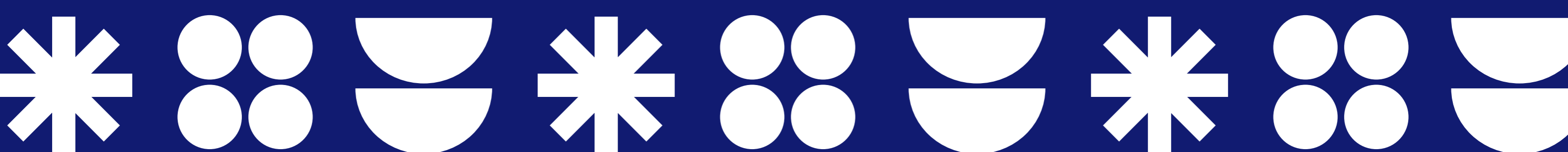
IPA також підтримує програми транскордонного співробітництва, що відбувається між бенефіціарами (IPA-IPA) або ж бенефіціаром та державою-членом ЄС. Бенефіціари IPA III і ЄК погоджують список відповідних регіонів, які мають бути включені до відповідної програми транскордонного співробітництва. Активності відбираються замовником шляхом конкурсів пропозицій, що охоплюють всю прийнятну територію.

Програми транскордонного співробітництва в рамках IPA III реалізуються у прямому чи непрямому управлінні (мова про яке піде нижче) через багаторічні програми.

Програми розвитку сільської місцевості

Допомога розвитку сільської місцевості в рамках IPA III надається на основі відповідних пріоритетів, викладених у [Рамковій програмі IPA III](#), а також стратегій розвитку сільського господарства та сільської місцевості кожного бенефіціара IPA III.

Програми розвитку сільських територій реалізуються бенефіціарами IPA III у непрямому управлінні у рамках [Європейського сільськогосподарського фонду розвитку сільської місцевості](#).

2.4. Фінансування та участь у заходах у межах IPA II

З IPA III реалізується шляхом прямого, непрямого та спільного управління.

Таблиця 2. Типи реалізації функції з управління.

Пряме управління	Непряме управління	Спільне управління
Виконання бюджету програми (активності) здійснюється безпосередньо ЄК до тих пір, доки національний орган бенефіціара IPA III не буде акредитований для управління коштами.	Завдання з виконання бюджету, що делегуються та виконуються суб'єктами, уповноваженими ЄК. Таким суб'єктом є бенефіціар IPA III чи уповноважений ним орган/інституція. ЄК заохочує бенефіціарів брати на себе відповідальність за реалізацію бюджету програми (активності).	Завдання з реалізації бюджету делеговане державі-члену ЄС (стосується лише програм транскордонного співробітництва з ЄС).

Провідною установою є Генеральний директорат з питань сусідства та переговорів про розширення ([DG NEAR](#)). Генеральний директорат сільського господарства та сільського розвитку ([DG AGRI](#)) відповідає за програми розвитку сільської місцевості, а Генеральний директорат регіональної та міської політики ([DG REGIO](#)) – за програми транскордонного співробітництва між бенефіціарами IPA III та державами-членами ЄС.

У фінансових угодах з ЄК, що укладаються після погодження однорічного чи багаторічного плану дій мають бути визначені умови, на яких надається допомога IPA III, включаючи її застосовні методи реалізації, кінцеві терміни, а також правила щодо прийнятності витрат.

Участь у процедурах закупівель, грантів та присудження фінансування є відкритою для міжнародних та регіональних організацій та всіх інших фізичних осіб, які є громадянами, та юридичних осіб, які фактично засновані у державах-бенефіціарах IPA III.

Попри прийняття законодавчої бази в червні 2021 року, ЄК виконала 84% доступних асигнувань на зобов'язання у межах IPA III на 2021 рік до його завершення. Решту асигнувань перенесли на 2022 рік. У 2021 році також були прийняті багаторічні плани дій на рівні кількох країн.

3. ЄВРОПЕЙСЬКЕ ТЕРИТОРІАЛЬНЕ СПІВРОБІТНИЦТВО — INTERREG

3.1. Про Interreg

На 2021-2027 роки загальний бюджет Interreg становить майже €10,1 млрд, який охоплює 86 програм і чотири напрямки:

- транскордонний (Interreg A);
- транснаціональний (Interreg B);
- міжрегіональний (Interreg C);
- інтеграція найвіддаленіших регіонів (Interreg D).

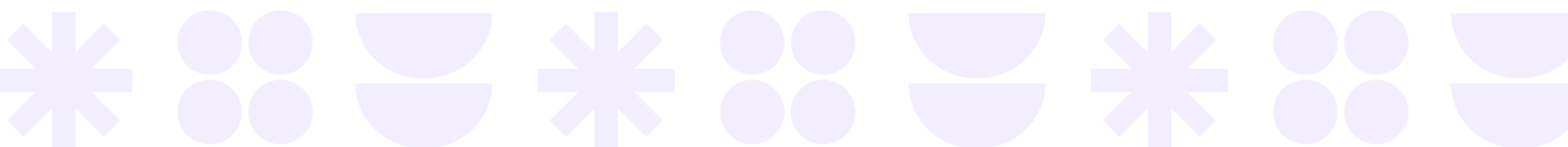
Для України, як країни-кандидата до ЄС, можлива участь у ініціативах за напрямками Interreg A та Interreg B.

Усі проєкти у межах Interreg не фінансуються ЄС самостійно, обов'язковим є внесок іншої сторони, який варіюється (до 90% витрат може бути покрито за рахунок програми ЄС).

На період 2021-2027 років співпраця ЄС із сусідніми регіонами регулюватиметься політикою згуртованості ЄС, а програми будуть частиною Interreg. Щоб підкреслити зовнішній вимір політики згуртованості та водночас те, наскільки близькі між собою ЄС та країни-партнери, нова програма називається «Interreg NEXT». На програми співпраці Interreg NEXT на період 2021-2027 років виділено €1,1 млрд з Європейського фонду регіонального розвитку (ЄФРР), Інструменту сусідства, розвитку та міжнародного співробітництва (NDICI) та Інструменту допомоги перед вступом (IPA).

[Імплементативним рішенням ЄК від 17 січня 2022 року](#) було встановлено перелік програм транскордонного співробітництва Interreg із зазначенням загальної суми підтримки та відповідних асигнувань за напрямками.

Так, згідно з цим документом, грошовий обсяг фінансування програм транскордонного співробітництва, участь у яких бере Україна впродовж 2021-2027 років, становить >€0,5 млрд.

Таблиця 3. Індикативне фінансування програм співробітництва Interreg з Україною.

Джерело: [Імплементційне рішення ЄК 2022/74](#).

№	Назва програми	Фінансування, округлене до млн €			
		ЄФРР	ІРА III	NDICI	Усього
Програми транскордонного співробітництва					
61	(Interreg VI-A) NEXT Hungary Slovakia Romania Ukraine	31	-	32	63
67	(Interreg VI-A) NEXT Poland Belarus Ukraine	88	-	90	178
70	(Interreg VI-A) NEXT Romania Ukraine	25	-	26	51
Загалом за програмами транскордонного співробітництва		144	-	147	291
Програми транснаціонального співробітництва					
6	(Interreg VI-B) Danube	165	30	18	213
14	(Interreg VI-B) NEXT Black Sea Basin	15	10	37	61
Загалом за програмами транснаціонального співробітництва		180	40	55	274
Загалом за всіма програмами		324	40	202	565

Варто також зазначити, що після початку повномасштабного вторгнення РФ Єврокомісія у березні 2022 року призупинила фінансування програм транскордонного співробітництва, участь у яких брали РФ і республіка Білорусь, та прийняла рішення перерозподілити раніше передані їм €26,2 млн на підтримку існуючих програм транскордонного співробітництва України та Молдови.

Розглянемо більш детально механізми участі у рамках кожної з програм, де Україна є учасником.

3.2. Програми транскордонного співробітництва з Україною

Європейське транскордонне співробітництво, відоме як Interreg A, підтримує співпрацю між регіонами NUTS III (за класифікацією NUTS) принаймні двох різних прикордонних держав. Програма спрямована на вирішення спільних проблем у визначених прикордонних регіонах з використанням потенціалу зростання у прикордонних областях, одночасно посилюючи процес співпраці з метою загального гармонійного розвитку Союзу.

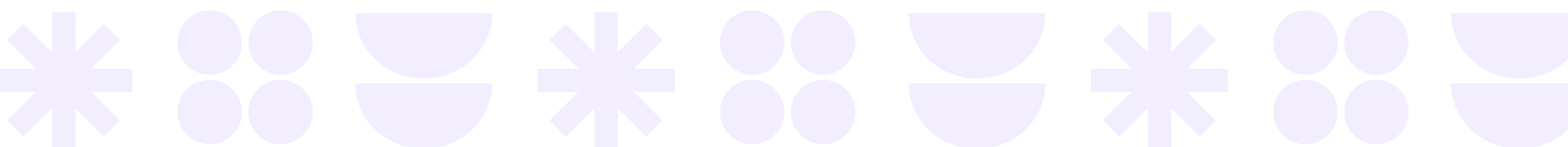
(Interreg VI-A) NEXT Hungary Slovakia Romania Ukraine

Програмний документ для Interreg VI-A NEXT Угорщина-Словаччина-Румунія-Україна на 2021-2027 роки був затверджений Європейською Комісією 03 листопада 2022 року. На реалізацію Програми передбачено €66 млн фінансування ЄС з фондів Інструменту сусідства, розвитку та міжнародного співробітництва (NDICI), а також із джерел Європейського Фонду Регіонального Розвитку (ЄФРР).

Тематичні пріоритети фінансування проєктів:

1. Стійкий, зелений прикордонний регіон;
2. Здоровий та привабливий прикордонний регіон;
3. Спільно діючий прикордонний регіон.

З України подаватися на фінансування можуть заявники з Івано-Франківської, Чернівецької та Закарпатської областей.

(Interreg VI-A) NEXT Poland Belarus Ukraine

На [транскордонну співпрацю між Польщею та Україною](#) для збереження природи, охорони здоров'я та управління кордонами в межах Програми [Interreg NEXT Польща-Україна](#) підуть €187 млн. Як було зазначено попередньо, білорусь не братиме участі у цій програмі.

Так, уже [було оголошено перший конкурс](#) на 2023 рік для представників Волинської, Львівської, Закарпатської, Рівненської, Тернопільської, Івано-Франківської областей та їх польських колег з прикордонних з Україною воєводств за тематиками:

- Здоров'я (€37,36 млн);
- Довкілля (€43,75 млн).

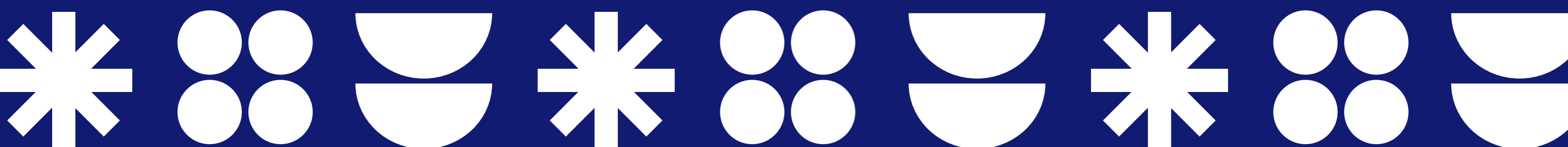
Наступного року планується провести конкурс за напрямками:

- Туризм (€35,87 млн);
- Співпраця (€5,11 млн на заходи, спрямовані на підвищення ефективності державного управління).

Аплікантами для спільних проєктів, як і для інших ініціатив Interreg, є органи місцевого самоврядування, комунальні некомерційні підприємства та неурядові організації.

(Interreg VI-A) NEXT Romania Ukraine

На [транскордонне співробітництво між Румунією та Україною](#) для покращення освіти, охорони здоров'я та збереження природи за Програмою [Interreg NEXT Румунія-Україна](#) планується витратити загалом €54 млн.

Таблиця 4. Індикативне фінансування пріоритетів програми NEXT Romania Ukraine.

Пріоритет	Фокус на екологію у транскордонній співпраці	Соціальний розвиток через кордони	Прикордонне співробітництво
Тематика	<ul style="list-style-type: none"> • Зміна клімату та попередження природних катастроф; • Біорізноманіття. 	<ul style="list-style-type: none"> • Освіта; • Охорона здоров'я; • Культура та туризм. 	<ul style="list-style-type: none"> • Безпечніші та більш захищені кордони.
Сума фінансування, млн €	18,9	26,9	2,4

Доступ до коштів програми мають Івано-Франківська, Закарпатська, Чернівецька та Одеська області.

[Перший конкурс пропозицій](#) буде оголошено орієнтовно вже у червні 2023 року.

3.3. Програми транснаціонального співробітництва з Україною

Із бюджетом у майже €1,5 млрд 14 програм транснаціональної співпраці на 2021-2027 роки сприяють кооперації на великих територіях Європи та за її межами.

Україна наразі є учасницею 2 програм транснаціонального співробітництва — Interreg Danube Region та Interreg NEXT Black Sea Basin. Оглянемо ці дві програми більш детально.

(Interreg VI-B) Danube

Програма [Interreg Danube Region](#) вкладе €215 млн у зелені інвестиції для збільшення використання відновлюваних джерел енергії, покращення управління водними ресурсами та збереження біорізноманіття за допомогою екологічних коридорів. Програма також підтримуватиме інклюзивний ринок праці з особливим акцентом на вразливих і знедолених групах.

Нова програма передбачає співфінансування проєктів до 80%. Немає максимального обмеження для встановленого бюджету проєкту. Кожен проєкт має залучати принаймні 3 партнерів із 3 різних країн території Дунайського регіону, принаймні один партнер має бути із країни-члена ЄС по території програми.

Партнерами можуть бути місцеві, регіональні, національні державні органи/ органи публічного права, міжнародні організації та приватні організації, які мають статус юридичної особи.

Пошук пропозицій, подача заявок, моніторинг та комунікація за проєктом відбувається у електронній системі [JEMS](#) (Joint Electronic Monitoring System).

[Перший конкурс пропозицій](#) було оголошено 29 вересня 2022 року. Відомо, що [20 квітня 2023 було відібрано 90 проєктів у рамках першого етапу відбору серед 290 заявок](#). Тепер апліканти у другому етапі мають розробити повну проєктну пропозицію. У повідомленні також зазначається, що у багатьох проєктних заявках є Україна як провідний партнер.

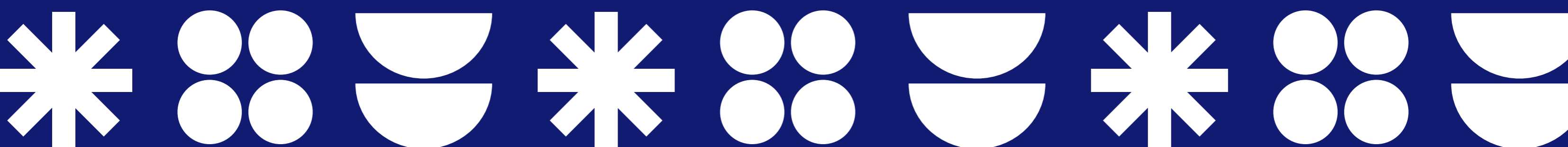
(Interreg VI-B) NEXT Black Sea Basin

Програма сприятиме подальшому поглибленню транскордонної співпраці в басейні Чорного моря в транснаціональній конфігурації, підтримуючи три конкретні цілі:

1. Розвиток і посилення дослідницького та інноваційного потенціалу;
2. Сприяння адаптації до зміни клімату та запобігання ризику стихійних лих;
3. Посилення захисту та збереження природи, біорізноманіття та зеленої інфраструктури.

Заявки від України на участь у конкурсі пропозицій можуть надавати резиденти Одеської, Миколаївської, Херсонської, Запорізької та Донецької областей.

Перший конкурс пропозицій запущено 31 березня 2023 року, він триватиме по 04 липня 2023 року. Заявки від аплікантів подаються через портал [JEMS](#). Необхідні документи для заявників можна знайти [тут](#) і [тут](#).

ЄС приділяє значну увагу політиці згуртованості як можливості для економічного вирівнювання, збалансованого росту і розвитку, надання додаткових можливостей серед різних країн та регіонів як усередині Європейського союзу, так і поза його межами. Щороку третина річного бюджету розподіляється через різні фонди та механізми політики згуртування.

Ці структурні та інвестиційні фонди можна розподілити на такі рівні за напрямками фінансування:

1. Структурні фонди для інвестицій у створення робочих місць та для досягнення мети зростання:

- Європейський фонд регіонального розвитку (ЄФРР);
- Фонд згуртованості;
- Європейський соціальний фонд + (ЄСФ+);
- Фонд справедливого переходу (ФСП).

2. Interreg: Європейське територіальне співробітництво.

3. Інші інструменти ЄС та технічна допомога, керовані Єврокомісією (ЄК).

Загальна сума фінансування всіх напрямів на стратегічний період 2021-2027 років становить €392 млрд.

Україна минулого року отримала статус країни-кандидата до ЄС. З точки зору європейської політики згуртованості це також означає додаткові можливості задля кооперації та євроінтеграції.

Прикладом є перспектива участі в Інструменті допомоги перед вступом (IPA), який доступний країнам-кандидатам до ЄС з бюджетом на 2021-2027 рр. у €14,2 млрд.

Метою IPA III є підготовка кандидатів на членство у ЄС, що є також додатковою європейською інвестицією у мир, безпеку, стабільність та розвиток у Європі.

Індикативне фінансування програми закладається на кожен окремий рік та у розрізі так званих тематичних вікон (не за пропорцією до кожної з країн-кандидатів на членство у ЄС), аби уникнути диспропорційно низького рівня підтримки серед вигодонабувачів програми.

Активності за програмою розгортаються через річні чи багаторічні плани дій на національному чи регіональному рівні або через горизонтальні ініціативи, спрямовані на конкретні типи партнерів (наприклад, громадянське суспільство) або міжсекторальні питання.

ІРА III реалізується шляхом прямого, непрямого та спільного управління (інституцією ЄК, суб'єктом, уповноваженим бенефіціаром ІРА III або ж делегованою інституцією держави-члена ЄС у рамках транскордонного співробітництва). Участь у процедурах закупівель, грантів та присудження фінансування є відкритою для міжнародних та регіональних організацій та всіх інших фізичних осіб, які є громадянами, та юридичних осіб, які фактично засновані у державах-бенефіціарах ІРА III. Заявки для конкурсів пропозицій подаються через відповідну електронну систему.

Наразі програма ІРА III не передбачає участі України та Молдови. Слід зважати на минулорічне розширення списку країн-кандидатів та відносно недавнє оновлення за кожною з програм ІРА. У цьому світлі важливою видається заява Комітету Регіонів щодо потреби перегляду багаторічної фінансової програми, зважаючи на потреби відновлення України та пошуку іншого позабюджетного фінансування. Необхідна додаткова оцінка з боку ЄС щодо потреби у зміні пріоритетів через призму євроінтеграційних заходів, які було б доцільно закладати для нових держав-кандидатів у механізмі ІРА III.

Окрім програми ІРА III, Україна продовжує брати участь у програмі Європейського регіонального співробітництва Interreg. Поточним багаторічним індикативним планом фінансування передбачена участь України у програмах з сумарним бюджетом у понад €0,5 млрд. Чимало конкурсів пропозицій задля фінансування ініціатив були оголошені нещодавно або очікують на відкриття невдовзі. Програми транскордонного та транснаціонального співробітництва Interreg наразі охоплюють 12 областей України.

Країнам-кандидатам доступна підтримка через участь у програмах, агенціях та ініціативах ЄС, наприклад Horizon Europe, Creative Europe, EU4Health, Механізм цивільного захисту ЄС, Дослідницький фонд вугілля та сталі, CEF, DIGITAL тощо.

У рамках інструментів гуртування, потреби перегляду багаторічної фінансової програми ЄС у світлі відбудові України також можливо створити інструмент співпраці, що враховував би попередньо взяті зобов'язання урядів держав ЄС щодо координації відновлення над різними постраждалими областями України та загальну потребу до пом'якшення наслідків, завданих війною у всій Європі. У такий спосіб можливо було б і реалізувати відновлення постраждалих українських територій, а держави-члени ЄС могли б послуговуватися новим фінансовим інструментом, який би допомагав і створити нові умови для подальшого рівномірного росту та розвитку.

